

Specifické poruchy učení

pojetí, etiologie, klasifikace SPU, diagnostika SPU, charakteristika dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, legislativa

SPU – charakteristika

- Různorodá skupina poruch, která se projevuje **obtížemi při nabývání základních vzdělávacích dovedností** – mluvení, čtení, psaní a počítání.
- Poruchy mají individuální charakter, mohou vznikat na podkladě dysfunkce CNS.
- Všechny příznaky SPU způsobují selhávání žáka ve školních výkonech a prolínají se do celého edukačního procesu → znemožňují mu přiměřeně reagovat, porozumět pokynům, plnit běžné úkoly a instrukce učitele.

- Týká se **2 – 4 %** jedinců, u chlapců je výskyt **3x častější!!!**
- U žáků se SPU je **patrný velký nepoměr mezi ústním a písemným projevem.**
- Při diagnostice hledáme jiné příčiny školních neúspěchů, než snížený intelekt, smyslové vady či sociokulturní znevýhodnění.

Definice SPU

Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými **obtížemi** při nabývání a užívání takových dovedností, jako je **mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování** nebo **počítání**. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají **dysfunkci CNS**. I když se porucha učení může vyskytnout **souběžně s jinými formami postižení** (smyslové vady, MR, sociální a emoční poruchy) nebo souběžně **s jinými vlivy prostředí** (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitelé), není **přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů**.

SPU – klasifikace

- **Dyslexie**
- **Dysgrafie**
- **Dysortografie**
- **Dyskalkulie**
- **Dysmúzie**
- **Dyspinxie**
- **Dyspraxie**

Dyslexie

= specifická porucha čtení, projevující se neschopností naučit se číst běžnými výukovými metodami.

■ Porucha může postihnout:

- rychlost čtení, správnost čtení, porozumění čtenému textu!!!

Dyslexie

■ Projevy:

- **záměny tvarově podobných písmen,**
- **záměny akusticky podobných hlásek,**
- obtíže ve sluchové diferenciaci a diskriminaci hlásek,
- neschopnost akustické a optické analýzy a syntézy slov,
- **obtížné skládání hlásek a písmen do slabik,**
- **přidávání nebo vynechávání písmen, slabik, slov,**
- **domýšlení si textu, odhadování slov apod.**

Dysgrafie

= „specifická porucha psaní, která postihuje grafickou stránku písemného projevu, tedy čitelnost a úpravu.“

(Zelinková, 2003, s. 42)

Dysgrafie

Projevy:

- obtíže při zapamatování tvarů písmen,
- obtíže při jejich napodobování,
- příliš velké či malé písmo,
- písmo často obtížně čitelné,
- nestejná velikostí grafémů,
- neschopnost udržet písmena na řádku,
- neupravený písemný projev apod.

Dysortografie

= „specifická porucha pravopisu, vyskytující se velice často ve spojení s dyslexií.“

(Bartoňová, 2006, s.147)

Dysortografie

■ Projevy:

□ specifické dysortografické chyby:

- rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek,
- rozlišování slabik dy – di, ty – ti, ny – ni,
- rozlišování sykavek,
- vynechávání, přidávání, přesmykávání písmene, slabiky a nedodržování hranice slov v písmu;

□ obtíže při osvojování gramatického učiva a při aplikaci gramatických jevů.

Dyskalkulie

= specifická porucha matematických schopností, porucha se týká zvládnání základních početních výkonů.

Dyskalkulie

■ Typy:

- **praktognostická** (narušení mat. manipulace s předměty, nakreslenými symboly – přidávání, rozklad)
- **verbální** (problémy při označování množství, počtu předmětů, operačních znaků, mat. úkolů),
- **lexická** (neschop. číst číslice, čísla, operační symboly),
- **grafická** (neschop. psát matematické znaky),
- **operační** (porucha schop. provádět mat.operace),
- **ideognostická** (porucha v chápání mat. pojmů a vztahu mezi nimi).

Dysmúzie

= specifická porucha postihující schopnost vnímání a reprodukce hudby.

■ Projevy:

- obtíže v rozlišování tónů,
- dítě si nepamatuje melodii,
- dítě nerozlišuje a není schopno reprodukovat rytmus.

Dyspinxie

= specifická porucha kreslení, která je charakteristická nízkou úrovní kresby.

■ Projevy:

- dítě zachází s tužkou neobratně, tvrdě,
- dítě nedokáže převést svou představu z trojrozměrného prostoru na dvojrozměrný papír,
- potíže s pochopením perspektivy.

Dyspraxie

= **specifická porucha obratnosti, schopnosti vykonávat složité úkony.**

- **Může se projevit při běžných denních činnostech, tak ve vyučování.**
- **Tyto děti bývají: pomalé, nešikovné, neupravené, jejich výrobky nevzhledné.**
- **Obtíže se mohou projevit při psaní, v rámci jednotlivých výchov, v řeči.**

Etiologie SPU

- **lehká mozková dysfunkce (LMD) – 50 %,**
- **dědičnost – 20 %,**
- **kombinace LMD a dědičnosti – 15 %,**
- **neurotická nebo nezjištěná etiologie – 15 %.**

SPU – náprava

- formy vzdělávání
- podpůrná opatření ve škole
- hodnocení a klasifikace

Legislativa

- Školský zákon 561/2004 Sb., § 16
- Vyhlášky 72/2005 Sb. a 73/2005 Sb.
- ŠVP
- IVP (učivo, metody a formy práce, hodnocení, kompenzační pomůcky)

Deficity dílčích funkcí

- Dílčí funkce – základní schopnosti, umožňující diferenciaci a rozvoj psychických funkcí (řeč, myšlení).

V dalším vývoji se o ně opírají dovednosti čtení, psaní, počítání, přiměřeného chování.

Deficity dílčích funkcí:

1. diferenciacie figury a pozadí
2. optická a akustická diferenciacie
3. funkce intermodálního kódování
4. optická, akustická a intermodální paměť (krátko- i dlouhodobá)
5. funkce seriality
6. vnímání schématu těla a orientace v prostoru.

Specifický logopedický náález

1. artikulační neobratnost

- umí vyslovit, ale namáhavě, nesrozumitelně, izolovaně
  - nosorožec, lokomotiva, nejnápadnější, nejsložitější, nejnebezpečnější

2. specifické asimilace

- sykavky – př. sušené švestky, cvičenci, sušenky, cvrčci, špačci
- vyslovování měkkých a tvrdých slabik (následujících bezprostředně za sebou – dědeček, hodiny)

Specifické dysortografické chyby

- krátké a dlouhé samohlásky
- di ti ni – dy ty ny
- sykavky – spodoba
- vynechávání nebo přidávání písmen
- hranice slov v písmu

Lehká mozková dysfunkce (LMD)

- **ADD** – syndrom deficitu pozornosti bez hyperaktivity
= prostá porucha pozornosti
- **ADHD** – syndrom deficitu pozornosti s hyperaktivitou
- **ODD** = porucha opozičního vzdoru
- **ADHD** bez agresivity/s agresivitou

Projevy ADD:

- denní snění, pomalost, obtíže v navazování soc. kontaktů, neschopnost zaměřit a udržet pozornost, poruchy učení
- problémy s nasloucháním a plněním pokynů, snadná rozptýlitelnost, nevyrovnaný výkon, nepořádnost, nesamostatnost, „vypínání“,

Projevy ADHD:

- hyperaktivita,
- impulzivita,
- nepozornost,
- nedodržování pravidel,
- snížené sebeovládání, nepřiměřené reakce,
- soc. nevyzrálost, malá sebeúcta,
- frustrovanost,...

Projevy ADHD s agresivitou:

projevy ADHD +

- nesnášenlivost,
- hádavost,
- snížené sebeovládání,
- antisociální chování
- (dysfunkční prostředí).

Nástroje učitelů dětí s ADHD:

- Uspořádání lavic do „U“.
- Komunikace s rodiči dítěte.
- Barevné označování předmětů denních aktivit a materiálů, které si má dítě zapamatovat.
- Využití různých materiálů ke zlepšení pracovní paměti – hudba, fráze, pomůcky.
- Poskytnutí dítěti možnosti pracovat u tabule.
- Učení dítěte, dělat si seznamy...

Projevy ODD:

(porucha opozičního vzdoru)

- snížené sebeovládání,
- nesnášenlivost,
- vidí chyby jen v druhých,
- poruchy ve vnímání a utváření sebe sama.